

ACC. N:R. No. 7469 : 1-22.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: Fabrikör
~~x Socken~~ x H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Ivar Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

Adress: Köpmansgatan 8, Höganäs. Födelsedag: 9/2

Nyåret.	s. 1.
Trettondagen.	s. 2.
Tjugondagen.	s. 3.
Vårfrudagen.	s. 4.
Fastlagen.	s. 5.
Påskan.	s. 6.
Valborgsmäs soafton och 1:a maj.	s. 7.
Pingsten.	s. 8.
Midsommar.	s. 9.
Mikaeli marknad.	s. 10.
Ljusinbrinning.	s. 11.
Mårten.	s. 12.
Lucia.	s. 13.
Julen.	s. 14.
Julaftonsmorgonen på fabrikerne.	s. 16.
Musikkåren i Höganäs.	s. 17.
Sand på gatan.	s. 18.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. M. 7469:1-22.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Slagsmål mellan ungdomen.	s. 19.
Gastar.	s. 20.
Höganäs hamn.	s. 21.
Kanalen.	s. 22.

ACC. N:R.

M. 7469 : 1.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Fabrikör Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nyåret.

-Nyåret sköts in. Nyårsafton liksom också julafton gick man till pumpen för att se om vattnet var förvandlat till vin. Det sades nämligen att vattnet då förvandlades till vin, men det var aldrig någon som såg det, och då sade man sedan att det berodde på att man inte kommit på minuten eller sekunden. Jag försökte själv en gång.
-Förekom nyårsresenter?
-Ja. Men i mindre omfattning. Man fick nå'n liten present, en bagatell.
-Gick aldrig någon årsgång eller adergång/ordet förklarad/?
-Nej, inte mig veterligt.

ACC. N:R.

M. 7469:2.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter "elin
Härad: L u g g u d e Adress:
xSöcken: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Fabrikör Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

Trettondagen.

-Förr i tiden gick stjärngossar, som voro särskilt utklädda. De hade toppmössor på huvudet men inte vita skjortor. Sedan de sjungit fick de några karameller och litet pengar. De voro 4-6 stycken. De hade ljus i stjärnan och så sjöng de. /Berättaren åsyftar tydligen inte den äldsta stjärngosse-truppen/

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No 7469:3.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
~~XXXXXX~~ Söcken Höganäs Stad Berättat av: Fabrikör Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

Tjugondagen.

På tjugondagen Knut kördes julen ut. Då klädde ungdomen ut sig och sprang omkring och öppnade dörrarna.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R.

M. 7469:4.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~Soeken~~ Höganäs Stad Berättat av: Fabrikör Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

Vårfrudagen.

- Sade man inte någonting om tranan?
- Nej.
- Ät man inte heller våfflor?
- Det vågar jag inte yttra mig om.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR.

M. 7469:47

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: L u g g u d e Adress:
~~Socken~~ H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Fabrikör Erlandsson
 Uppteckningsår: 1943 Född år 1881 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fastlagen.

Vid fastlagen slogs katten ur tunnan. Förr i tiden brukade dessa tillställningar äga rum på Hotell Schweitz. Sjöfolket och fiskarbefolkningen ställde till med det. I stället för en levande katt hade de en flaska med sprit, och den som blev korad till kattakung, skulle dricka upp innehållet i flaskan. Ännu längre tillbaka hade de hästar som de red på, och då hade de även en levande katt, men djuret blev så förskräckt, att det hoppade i sjön och sänkte sig. Men alla voro utkända. Alla möjliga typer förekom.

-Hur många kunde de vara?

-Ca en trettio stycken. Var och en var skrudad i de mest dråpliga kostymer.

-Hur gick "kattutslagningen" till inne i salen hos Schweitz?

-Var och en hade en stör som han slog på tunnan med. Men dessa gillan urartade. Många blevo fulla av all spriten som serverades, och det blev extra slagsmål. Schweitz serverade nämligen sprit gratis åt alla som betalt entréavgiften.

-Hur sågo maskerna ut som deltagarna buro?

-Det var vanliga pappersmasker eller också vore de svärtade i ansiktet, så att man inte kunde känna igen vederbörande.

I Mölle fortgår kattutslagningen alltjämt.

I hemmen åt man för övrigt bullar, hembakade, och varm mjölk.

Ungdom ställde också till med kattagillan. De salade till dessa gillan och så fick en värdinna i uppdrag att ställa till med fest. Men då förekom ingen sprit utan endast bullar. Värst var att ordna så att det blev lika fördelning pojkar och flickor.

-Förekom inte fastlagsris?

-Nej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M 7469:6

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: L u g g u d e Adress:
~~Socken:~~ H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Fabrikör Erlandsson
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1891 i Höganäs

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Påskan.

-Kände man till Dymmeln?

-Ja. Svarta måndag, vita tisdag, dymmel onsdag, skärtorsdag etc. På skärtorsdagen hängde man gubbar på alla som man kunde nå. Och det togs inte illa upp. Vi klippte kvastar och rakor av papp, som vi hängde på ryggen. Eller också satte vi fast en svans. Vid påskan rullade vi också påskägg på en takpanna. Var och en fick bestämda tjog ägg. En vanlig fråga var:

-Hur många ägg får jag till påsk?

Äggen voro färgade i stenmossa. Lökskal (gula), kaffesump (bruna). Äggen smordes gärna också med en fläsksvål, så att de blevo riktigt blanka. Sedan var det klart till äggrullning. Regeln var 1 öre knäcken. Vi sade också att äggen gick "på sock", när skalerna voro av och de alltså rullade utan ljud eller med ett karakteristiskt läte. Vi rullade alltid ägg ute, aldrig inomhus. Hère vid sjön tog vi kritvit sand.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7469:7.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter "elin
 Härad: Luggude Adress:
 Socken: Höganäs Stad. Berättat av: Fabrikör Erlandsson
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Valborgsmässoafton och 1:a maj.

-Den siste april sjöng vi maj. Vi hade en korg med oss, i vilken vi samlade de ägg, som vi fick sedan vi sjungit majvisan. Vi gick från hus till hus. Fick vi ägg eller pengar, så tackade vi för gåvan medelst en särskilt tackvers, men fick vi ingenting, så sjöng vi en smådevisa. Efteråt festade vi på äggkaka och äggtoody. När vi inte fick någonting sjöng vi: "Tack sak ni ha ert förbannade pack". Men då visade de ofta sitt misshag, och det undrar man ju knappast på. Vi ville alltid ha ägg och pengar vid våra majsjungningar, så att vi kunde ha kalas efteråt.

-Förekom aldrig Valborgsmässoeldar?

-Inte här uppe, men såväl vid Valborgsmässoafton, påsk som midsommar kunde det hända att en tjärtunna brändes.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7469:8.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~xSöcken~~ H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Fabrikär Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Pingsten .

Pingsten var en stor högtid, ty i regel skulle vi då ut till skogen. Den ena dagen, Pingstdagen, for vi till Kullaberg (Mölle) och 2 dag Pingst tog vi till Haga vid Arild. Eller också tog vi till Bergkull, ett 15-tal hål efter schakterna, men helst av allt ville vi ju till Haga. Vi hade då matkorgar med oss. Vi hade även musik med oss och tillitönerna av fiol och handklävertråddes dansen. Vid pingst hyrde alla som kunde häst och vagn för att komma ut.

-Hände det aldrig att ni klädde sängarna med grönt inomhus?

-Nej.

-Gav inte heller bamen föräldrarna en krans av grönt?

-Nej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

No. 7469:9.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~Socken:~~ H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Fabrikör Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Midsommar.

Vid midsommar restes majstång uppe i stadsparken, där de hade två stycken dansbanor. Det var synnerligen festligt då. Man hade lagt upp ölfat, ur vilka det tappades öl i muggar för tio öre glaset. Dessutom serverades stora bullar med smör samt ost och korv. Vid vardera dansbana sutto tre spelemän och spelade. Där var Carl Moberg och Nils Arnberg. Litet slagsmål hörde ju också till. Alla sutto uppe midsommarnatten. Ingen ville gå och lägga sig.

-Tog ni inte in grönt inomhus?

-Nej.

-Förekom aldrig midsommarbrudar/ordet förklarad/?

-Nej. Men eldar förekom ibland.

-Hade ni inte några andra majstänger än dem som stod i Tivoli?

-Jo, de ha haft på gårdarna också, men det var mindre stänger.

Själva huvudplatsen var i Tivoliparken.

-Plockade unga flickor blommor midsommarnatten?

-Ja. Sju olika slag, men vilkadet var vet jag inte.

-Förekom lövgubbar?

-Nej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

7469:10.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Fabrikör Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

Mikaeli marknad.

Den förnämsta marknaden, ja, den förnämsta festen mellan midsommar och jul var Mikaeli marknad, som hölls den sista lördagen i oktober. Då såldes varor ända från Småland och Dalarna. Allt smide och spik kom från Småland, skintröjor från Dalarna. Omsättningen var mycket stor, ty här fanns inte stort mer än ett par tre butiker.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7469 : 11.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e Adress:

~~Staden~~: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Fabrikör Erlandsson

Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

Ljusinbrinning / Ordet förklarar /

Okänd i Höganäs.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R.

M. 7469:12

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e Adress:

~~Soeken~~ Höganäs Stad. Berättat av: Fabrikör Erlandsson

Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

Mårten.

Mårten firades med gås eller anka. Men "lilla jul" kallade man inte högtiden för.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

Me. 7469:13.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~SOCKEN:~~ H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Fabrikör Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

Lucia

firas mera nu. Inte förr.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N.R.

M. 7469:14.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: L u g g u d e Adress:
 Socken: x H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Fabrikör Erlandsson
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen.

-Förekom julslakt?

-Ja, var och en hade en gris. Under 1880 och 90-talen fanns här inga slakteributiker. Vi hade marknad en gång i veckan på Ryd, d.v.s. Höganäs Övre och så den stora oktobermarknaden förstås.

-Förekom inte särskild julmarknad?

-Nej.

-Hur var det ställt med julbak förr?

-Alla bakade hemma. 1. Sursött bröd eller stor limpa, som kunde ligga en hel månad. 2. Kavring. Julölet bryggdes också hemma. Man använde därvid ett vanligt ekkar med tapp i. Svagdrickat kostade 3 öre litern då. Slakten ägde rum i oktober, i slutet av månaden och sedan var det tid att tänka på julölet.

-Förekom halm på golvet under julen?

-Nej, jag minns i varje fall inte att någon hade halm.

-Hur försiggick julklappsutdelningen?

-Julklapparna utdelades alltid "mystiskt". De kastades nämligen in, och så slog man dörren i så fort man kunde. Det gällde sedan för mottagaren att springa ut och försöka få fast i givaren samt dra honom in i stugan och tvinga honom att stanna och delta i julmältiden eller vad man nu hade för sig.

-Hade ni julgranar?

-Julgranar förekom. Vi hade ju skog rätt nära här. Till julgranen klipptes papper och stanniol. Så satte man i flaggor av alla nationer. En ängel satt i toppen i vår gran. Äpplen och vanliga pepparkakor utan någon utsmyckning hörde också till julgranens prydnader. Ljus hade vi alltid. Ljusen voro köpta. De voro röda och gröna och kostade på sin höjd 25 öre för 30 ljus.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7469:15

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
Söcken: H ö g a n ä s s t a d Berättat av: Fabrikör Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen forts. 2.

-Förekom inte julhögar?

-Nej.

-Hände det att ni gav de fattiga mat vid julen?

-De fattiga fick mat när de kom. Alla som kom skulle för övrig ha åtminstone en kaka, så att de inte bar ut julen. Eljest skickades inte något särskilt till de fattiga, i varje fall inte hemma hos oss.

-Blåstes julen in?

-Musikkåren från Höganäsbolaget blåste regelbundet in julen.

/Se Musikkåren i Höganäs, särskilt blad/. Dessutom ringdes julen in

-Hur firades juldagen?

-Då skulle man inte gärna gå ut.

-Förekom utklädningar vid julen?

-Nej. Men vid Knut förekom dylika utklädningar.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7469:16.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: L u g g u d e Adress:
 Socken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Fabrikör Erlandsson
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Julaftonsmorgonen på fabrikerna.

På julaftonsmorgonen voro alla fabrikerna illuminerade. Långt innan gjordes stora förberedelser. Varje fabrik hade åtminstone någon som kunde rita transparanger. Änglar med deviser av papp sattes upp. Mängder med ljus placerades i fönstren och i takkronorna, som man gjort. Det arbetades hela natten innan, och när morgonen kom stod också ljus i vartenda fönster. Var och en vid fabrikerna lade till minst ett ljus. Lantbefolkningen brukade även komma in och bese arrangemangen. Det var fritt tillträde till alla fabrikerna. Vid 10-11-tiden dracks kaffe, och förmän och tjänstemän deltog de också i festen. Men för övrigt gjorde ledningen ingenting. Det var uteslutande arbetarna själva som lade till vad som behövdes. Kl. 6 på morgonen öppnades portarna, och det var ett högtidligt ögonblick. Seden upphörde för 25 år sedan, skulle jag tro. Eljest ha de haft den så långt jag kan minnas, antagligen i alla tider som fabrikerna varit. 1826 började tillverkningen av tegel, pannor och lerkärl, rörtillverkning f. o. m. 1860-talet/. Arbetarna visade ofta vid dessa julfester att de hade konstnärlig begåvning. Framför allt voro transparangerarna vackra att beskåda. En gång hade de även modellerat en kyrka av tegel.

-Varför upphörde seden?
 -Det var i och med ingenjör Sieurin. Ingenjör Post gillade däremot seden.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7469:17.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
*Söken: H ö g a n ä s S t a d . . . Berättat av: Fabrikör Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

Musikkåren i Höganäs.

Bolaget hade egen orkester. Musikanterna hade fria instrument och fria noter. Bolaget höll dessutom gratis ledare, men det gör de inte numera. När arbetarna skulle ut och musicera, gick de ifrån arbetet. Musikkåren var nämligen ofta och gärna anlitad. Höganäs har alltid varit en fin musikstad.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7469:18.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e Adress:

~~XXVXXV~~ Socken: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Fabrikör Erlandsson

Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

Sand på gatan.

Vid alla högtider ströddes vit sand ute på gatan.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R.

M. 7469:19.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Luggude Adress:
~~XXXX~~ Socken: Höganäs Stad Berättat av: Fabrikör Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

Slagsmål mellan ungdomen.

Det var ofta slagsmål mellan pojkarna på Ryd, "kolhuggarna" och höganäsarna, "brukarna" eller gruvmisarna", som de kallades av motparten.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 7469:20

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~Söcken~~ Hö g a n ä s S t a d. Berättat av: Fabrikör Erlandsson
Uppteckningsår: 1943 Född år 1881 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gastar.

En gata kallades förr för Gastagutan, nu Nygatan. Alla drunknade kom upp den vägen, och kom man då där på natten, hängde sig gästen på ryggen och man måste då gå till kyrkogården för att bli av med bördan. Gastarna ville i vigd jord.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7469:21.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Wejin

Härad: L u g g u d e Adress:

xSöcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Fabrikör Erlandsson

Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

Höganäs hamn.

Major Geijer byggde Höganäs hamn 1882 eller 1883. Den invigdes på hösten 1887 av Oscar II. Hela hamnen är byggd av stenkolsaska och cement. Hotell Schweitz låg förr ända nere vid stranden men man har fyllt upp och på så sätt vunnit mark.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 7469:22

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
~~Söcken~~ H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Fabrikör Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Höganäs

Kanalen.

Kolen forslades på prämar i kanalen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!